

Sunday Chabura

כלי שיר

בימי הספירה

מראה מקומות

א) שו"ע או"ח סימן תצ"ג סעיף א' נוהגין שלא לישא אשה... אבל לארס ולקדש שפיר דמי מג"א ס"ק א' אבל לעשות ריקודין ומחולות של רשות נהגו לאסור

ב) משנה ברורה שם ס"ק ג' מביא דין זה של המג"א שאסור לעשות ריקודין ומחולות בימי הספירה. מיהו לא נזכר איסור של כלי שיר. ויל"ע מדוע לא נזכר

ג) ערוך השולחן תצ"ג ס"ק ב' כתב שאסור לעשות ריקודין ומחולות וכ"ש שאסור לזמר בכלי שיר

ד) מגן אברהם סימן תקנ"ח ס"ק א' כתב לגבי סעודת חתן (של לילה לפני החתונה) בליל י' באב, שאסור באכילת בשר וכ"ש בכלי שיר.

ה) שו"ע או"ח סימן תק"ס סעיף ג' וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר.. וברמ"א וי"א ודוקא מי שרגיל בהם כגון המלכים.. או בבית המשתה ע"כ. ואפשר שכיון שפסק המחבר שאסור לנגן בכלי שיר גם בשאר ימות השנה משום זכר לחורבן, ממילא לא הוזכרו במנהגי ספירה

ולענין מה שמקליטין בקלטת ניגונים בלי כלי שיר יש לעיין אם דינו כשיר בפה (שפסק המחבר שמותר חוץ אם שותה יין) או, כיון שנקלט, חשובא ככלי ואסור לשמוע להם בימי הספירה

ו) שו"ת אגרות משה או"ח ח"א סימן קס"ו סוף התשובה פסק להדיא ששמיעת שיר ע"י ה"בדיו" אסור רק אם נשמע כלי שיר. אבל אם נשמע רק שיר של פה, מותר

ז) שו"ת ציץ אליעזר חלק ט"ו סימן ל"ג אות ב' מביא דברי האג"מ. וכתב עליו, שכיון שבימי הספירה אסור גם בריקודין בלי כלי שיר, ממילא אסור לשמוע לשיר של פה אפילו בלא כלי שיר. (ומסופק אם מה שנקלט בקלטת נחשב לכלי)

ח) שבט הלוי ח"ב מדייק מלשון הרמב"ם שגם זה נחשב לשמיעה של כלי שיר, ואסור

הנה במציאות שעושין היום קלטת של שיר בפה והרבה שומעין לזה בימי הספירה ובימי בין המצרים, יש לפקפק בזה הרבה.....

המחיר הממוצע של המכשיר הוא 1,200 ש"ח, ויש לו מחיר מינימלי של 1,000 ש"ח. המחיר הממוצע של המכשיר הוא 1,200 ש"ח, ויש לו מחיר מינימלי של 1,000 ש"ח.

תצג דינים הנוהגים בימי העומר. ובו ד' סעיפים:

א לשון טור ב שם
בסם ה"ק בלוח
שכן הורו הגאונים
ב טור וה"ק
שועי מדרשת י"ט
א' של פסח ד שם
מדרש ה רשב"ן
נחמיה

א "נוהגים (א) שלא (א) [זן] לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר (ב) מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא^א אבל (ג) לארס ולקדש (ג) שפיר דמי ונשואין נמי מי שקפץ וכנס (ד) אין עונשין אותו: הנה מיהו מל"ג צעומר ואילך (ה) הכל (ג) שרי (אנדרהס ב"י ומנהגים): ב * לנוהגים שלא להסתפר (ו) עד ל"ג לעומר (ז) שאומרים שאז פסקו מלמות ו'ואין להסתפר עד יום ל"ד בבקר הא"כ חל יום ל"ג ערב שבת שאז מסתפרין בו מפני כבוד השבת: הנה ונמדינות אלו אין נוהגין דכדרי אלא מסתפרין (ח) ציום ל"ג ומרביס צו קת (ד) שמחה (ט) וא"ל צו (ה) [צן] מחנון (מהר"ל ומנהגים) ואין

שערי תשובה

ועיין בשו"ת בית אפרים חלק ח"מ סימן מ' נבליחות של חמישי דלחא נסתמה הכירה הוא ט"ס וז"ל נסתמה הכירה ככ"ף וזהו מל' הש"ס בבינה דף כ' מה נמקוס שפרתך סתומה כו' ע"ש:
[א] לישא. ענה"ט ונחמ"כ כ' שפשת המנהג שלא לישא כלל אפילו לא קיים פ"ו אין נושאין עד ל"ג וע"ש בשם ורע אמת שאפילו בנמקוס שאין מזהרים רובם בתספורת מ"מ אין להחיר לישא ע"ש ועיין לקמן סק"ג בשם השטות יעקב ועיין בפרי האדמה ח"ג דף מ"ח שנעשה מעשה בירושלים להחמיר שלא ישא אשה ברי"ט שפמי העומר אפילו אלמן עם אלמנה ע"ש ועיין בשו"ת חינוך ב"י סימן כ"ד שהחיר בשעת הדחק למי שגז ממקום אחר לישא בל"ג צעומר ומהל וסור לבריאותו אחר ל"ג צעומר ומחזק מאד לביתו והוא אין רצונה לזון ממקומה בלא נשואין וגם הוא חולה קצת עדיין ואין לו מי שישמשו פה על הירד וגם שקרוב שיצטעל הענין על ידי המתנה זו שיפרד לדרכו כו' ולכן החיר הנשואין בצירוף היסור שיש מקומות שנהגין היסור לישא אחר ל"ג צעומר ועיין שם: [צן] מחנון. ענה"ט ונמור וק"ע"ה כתב דהך מצערב פירוש היום

ב"ח ולבוס ומנהגים וד"מ. וכתב בתשובת חינוך בית יהודה שמי שאין לו אשה וצנים שמוחר לישא אשה אחר ל"ג צעומר. ובתשובת שנות יעקב ח"ב סי' ל"ה חולק עליו וכתב דחמירא סכנתא שפעם א' הקיל חכם א' להחיר בענין הנשואין ולא עלתה זיווגם יפה ע"ש. מיהו עד ר"ח חייב מותרין לישא כשם שמוחרין לספר כמ"ס ק"ג מ"א. וכתב במנהגים וב"ח והסכמת אחרונים דאם חל ר"ח חייב בשבת מותרין הכל לישא בלוחם שבת אף למנהגו שאוסרין הכל קודם ר"ח וכ"כ הח"י ע"ש. וא"ל כתב שזקנו הגאון הנהיג בצפרא לאסור בנשואין וכן שלא להסתפר ברי"ח רק בל"ג צעומר וערב עצרת דוקא ע"ש. ועיין ט"ו ס"ק צ"ב. וכתב הח"י דכל מקום ומקום יתפוס כפי מנהגו ובספק אין להחמיר ע"ש. וכתב הכנה"ג מ"ס בש"ע אין עושין אותו. היינו דוקא בנשואין שעושה מזה אלא אם נסתפר בימי העומר נוהגים לקטום ולענוש ע"ש: (ד) שמחה. וכתב בכוונות שגדול א' היה רגיל לומר נחם בכל יום ואחריו גם בל"ג ונענש ע"ש: (ה) מחנון. גם בערב של יום ל"ג. ונאשכנו המנהג שנשחרית א"ל חתמה משא"כ בערב אומרים

ביאור הלכה

היינו בשחרית ומנחה כל שיש צהכ"נ עשרה שמחנין ויתר דיני * נוהגים שלא להסתפר וכו'. ומ"מ אותן המותרין להסתפר צהכ"נ תענית צה"כ יצוחר לקמן בסיומן תקס"ו ס"ב:

א (א) שלא לישא אשה. ואין חילוק (א) בין נשואין של מזהו כגון שאין לו צנים או יש לו כי כן פשט המנהג צמדינתו שלא לחלק ולהחמיר גרושה שרי שאינו כ"כ שמחה [אחרונים]:
ב (ב) אותו זמן וכו'. ר"ל ואין ראי להרבות בשמחה [טור]. ומ"מ אם נודמן לו איזה ענין שצריך לצרף עליו (ג) שפיר דמי. שמה יקדמנו אחר. ומותר (ג) לעשות ג"כ סעודת אירוסין ועכ"פ שאין מקדשין אלא בשעת נשואין מ"מ מותר לעשות שידוכין ולעשות סעודה אלא לעשות ריקודין ומחולות נהגו אסור וכ"כ בשאר ריקודין ומחולות של רשות (ד) צודאי עד לזח"ר. אין עונשין אותו. (ה) בנשואין שעשה עכ"פ מזהו אלא אם נסתפר בימי העומר היו נוהגין לקטום ולהענישו: (ה) הכל שרי. היינו לאותן (ו) הנוהגין לספר מל"ג צעומר ואילך וכדלקמיה בס"כ אלא לדין שנהגין אסור בתספורת וכדלקמיה בס"כ אסור ג"כ לישא דנשואין ותספורת דין אחד להם ולעומת זה יש קולא למנהגו (ז) שיהא מותר לישא ולהסתפר עד ר"ח חייב. ולענין ר"ח גופא יצוחר בס"ג. וטעם לאלו שני המנהגים יצוחר לקמיה. ואף להנוהגין אסור גם עד ר"ח חייב (ח) מ"מ אם חל ר"ח בשבת כיון שיש כאן חוספת שמחה שבת ור"ח יש להחיר להסתפר צע"ש מפני כבוד השבת וגם לישא אשה צו ציום כיון שעיקר הסעודה יהיה בשבת ור"ח: ב (ו) עד ל"ג לעומר. עד וצד ככלל והיינו עד ל"ג ימים שלמים כל אחד לילו ויומו משא"כ יום ל"ד לא נהגו להחמיר צו כ"א בלינה בלבד אלא משיאור היום (ט) לאחר כן החמיר מותר דמקלח היום ככולו: (ז) שאומרים שאז פסקו וכו'. ואף דגם ציום ל"ד מתו דמשום זה החמירו גם כל ליל ל"ד עד הנך אפשר דעיקר ההפסקה היה ציום ל"ג וציום ל"ד מתו רק מעט [פמ"ג]: (ח) ביום ל"ג. דק"ל דציום ל"ג (י) פסקו לגמרי מלמות: (ט) וא"ל בו מחנון

שער הציון

(א) הדין וח"י ואף דנצח"ט הביא בשם ס' שחי ידות ופר"ח להקל מה וכן צמי שאין לו מי שישמשו צמדינתו המנהג להחמיר כמ"ס בס' עולת שבת וכן הביא בשע"ה בשם המח"צ וכן כתב הגר"ו וגם דה"ח העימו להחמיר ועיין בשע"ה מ"ס בשם חינוך ב"י: (ג) מאחר מדרבי: (ג) מ"א ש"ה: (ד) ואפילו עד ר"ח חייב ומש"כ יום ל"ד לא נהגו להחמיר (א) אין עונשין אותו. (ב) אחר [אותן הנוהגין להסתפר] יש להסתפק אם יש להקל בריקודין ומחולות של רשות [פמ"ג] בשם א"ר: (ה) אחרונים: (ו) מ"א ושא"י: (ז) ב"ח ומ"א וכן הביא הא"ר בשם שני: (ח) אחרונים: (ט) הגר"א: (י) הגר"א:

ליקוטי דברי הרב א' בשו"ע הרב סעיף א' כתוב, אבל מותר לעשות סעודת הרשות כגון שמחת מריעים בלא ריקודים ומחולות ושמחות יחירות.

תצנ דינים הנוהגים בימי העומר. וכו' מ' סעיפים:

בעומר בעצמו מותר נשואין ותספורת מפני שמוחק לנו ליו"ט ומרבים בו קצת בסעודות ואומרים שביום זה לא מרנו כלל ואח"כ חזרו ומתו ועוד דהוא למימנא של"ג ימים מתו והימים מתחילין מן ב' דר"ח אייר ונמשך עד עצרת וגם ל"ג בעומר בעצמו נחשב כחשבון אע"פ שלא מתו ביום זה:

ו' ולפי מנהג זה נוהגין היתר עד ר"ח אייר ומתחילין האיסור מן יום א' דר"ח אייר ונמשך עד יום ראשון של ג' ימי הנבלה ומקצת היום כבולו ולכן לפי מנהג זה עד ר"ח אייר מותר וגם בל"ג בעומר בעצמו וכן בנ' ימי הנבלה ושאר כל הימים אמורין וכן הוא מנהג שלנו ואם חל ל"ג בעומר ביום ראשון מסתפרין בע"ש הקודם מפני כבוד השבת:

ז' והן הן דברי רבינו הרמ"א שכתב בסעיף ג' מיהו בהרבה מקומות נהגו להסתפר עד ר"ח אייר ואותן לא יספרו מל"ג בעומר ואילך אע"פ שיותר להסתפר בל"ג בעומר בעצמו ואותן מקומות שנוהגין להסתפר מל"ג בעומר ואילך לא יסתפרו כלל אחר פסח עד ל"ג בעומר עכ"ל וזה שכתב בסעיף א' מיהו מל"ג בעומר ואילך הכל שרי עכ"ל והו' לפי מנהג זה מסתפרין מל"ג בעומר ואילך ואין מסתפרין עד ר"ח אייר והו' מנהג רבינו הב"י אבל לא לדירון והו' שכתב בסעיף ב' על דברי רבינו הב"י שאין מסתפרין בל"ג בעומר אלא בל"ד כתב וז"ל ובמדינות אלו אין נוהגין כדבריו אלא מסתפרין ביום ל"ג ומרבים בו קצת שמחה ואין אומרים בו תחנון עכ"ל וכוונתו דלענין ל"ג בעומר בעצמו בכל מקום נוהגין להתיר בין לפי מנהגו של רבינו הב"י ובין לפי מנהגינו מפני שמתחילין היום הזה לקצת יו"ט וגם במנחה שלפניו ויגדלו לקרותו הלולא דרשב"י ובא"י מרבין בתפלה ובהתלקט גרות על קברו הקדוש ואומרים שנשתלק ביום זה וגם יצא מהמקרה ביום זה (וכתב המג"א סק"ג וכעס"י גדול אחד היה נגיל לומר נחם ככל יום ואמרו בל"ג בעומר ונפגם ט"ס):

ח' וכתב רבינו הרמ"א שלא ינהגו בעיר אחת מקצת מנהג זה ומקצת מנהג זה משום לא תהנידו וכו"ש שאין לנהוג היתר בשתייהן עכ"ל דאין לתפוס קולתו של מנהג זה להתיר עד ר"ח אייר וקולתו של זה להתיר מל"ג בעומר ואילך דהו' תרתי דסתרי ויראה לי בכוונתו דאע"פ דבספ"ק דיבמות אמרינן רבשני בתי דינים בעיר אחת לא שייך לא לתנוודו וכן הוא מסקנת הש"ס שם אליבא דרבא והן אמת דהרמב"ם וז"ל סוף הלכת כוכבים פסק דיש בזה לא לתנוודו כאכ"י שם ביבמות אך כבר תמחו על דבריו שפסק כאכ"י ולא כרבא אמנם אנחנו תרצנו דבריו ביו"ד ס"ס ק"פ ע"ש וכך הוא הענין דרבא דחי לה לאכ"י דבעניני

א' אלו הימים שבין פסח לעצרת מוחזק אצל כל ישראל זה שנות מאות רבות לימי דין וימי אבל מפני שבזמן הקצר הזה מתו י"ב אלף וזנות תלמידי חכמים תלמידי ר' עקיבא כדאיתא ביבמות (פ"ג:) וכולם מתו במיתת אסכרא (ס) ועוד ראינו שעיקרי ימי הנוירות בשנות מאות שעברו בצרפת ואשכנז היו בימים אלו במבואר מהפיוטים שעשו קדמונינו על שבתות אלו שבין פסח לעצרת והם מליאים קינים והנהגה וז"ש עוד מעמים על ימים אלו שהם ימי דין (פח"י סק"ג): ב' ולפיכך נהגו כל ישראל מימות הנאונים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת ולא חילקו בין נשואין דמצוה כנון מי שלא קיים עדיין פו"ר אם לאו ואע"פ דבאבלות נמורה יש חילוקים ס"מ בכאן החמירו על עצמן ומ"מ מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו כיון שעשה מצוה וכ"ש כשראה שיכול השירדך להתבטל אבל לאדם ולקדש שפיר רמי וכן אצלינו לעשות שירוכים ולכתוב תנאים מותר שם יקרמנו אחר ומותר לעשות סעודה אך לא בריקודין ומחולות וכ"ש שאסור לומר בבלי ופר וכן סעודת הרשות מותר כמו סעודת מריעות ובבבב בלא ריקודין ומחולות:

ג' וכן נהגו במדינות אלו שלא להסתפר בימים אלו והוא נ"כ עניין אבלות ופי' שהסתפר קונסין אותו על שעבר על המנהג ולא עשה מצוה ופשוט הוא דאם צריך דבריו אותו להסתפר דיותר וכן כשיש מילה בימים אלו מותרים בעלי הברית דהיינו המוהל וחמנרן הבני הכן להסתפר ביום שלפני המילה מסוך לערב מפני שיו"ט שלהם הוא:

ד' ודע שיש מנהגים שונים בעניין הזה יש שנהגו איסור מן תיכף אחר הפסח עד ל"ג בעומר ומשם ואילך מותר נשואין ותספורת לפי שיש במדרש דמ"ו ימים קודם עצרת פסקו מלמות ונשארו ל"ד ימים (כ"ח) והיה מן הדין לנהוג איסור עד ל"ח לספירה אלא דאמרינן מקצת יום כבולו ומותר ביום ל"ד ולא מקודם והו' דרבו של רבינו הב"י שכתב נוהגים שלא להסתפר עד ל"ג לעומר שאומרים שאו פסקו מלמות ואין להסתפר עד יום ל"ד בבוקר אא"כ חל יום ל"ג ערב שבת שאו מסתפרין בו מפני כבוד השבת עכ"ל וכתב בסעיף ג' יש נוהגים להסתפר בר"ח אייר ושעות הוא בידם עכ"ל כלומר דלפי מנהג זה שאחר ל"ג בעומר מותר א"כ מתחיל האיסור תיכף אחר הפסח מפני שמתו בל"ד יום מן אחר הפסח וא"כ איך מסתפרין בר"ח אייר והו' תרתי דסתרי וזה שהוכיח הסתפרות ה"ה נשואין דחדא מילתא הוא:

ה' ויש עוד מנהג שהאיסור נמשך גם אחר ל"ג בעומר עד עצרת או עד שלשה ימי הנבלה דלפי פשטא דגמ' יבמות שם נמשכה מיתתם עד העצרת ורק בל"ג

הלכות תשעה באב סימן תקס

לז באר הגדה

ה' ממלא דר' יתכן
ש' ו' משנה טוטה
מ"ט ו' מהל דמר
עוקבא גיטין ו'
ח' משנה טוטה
מ"ט ו' מהל דמר
דרמא ו' מהל דמר
כ' א"י גיטין ו'
י' משנה טוטה
ב' דרמא ו'
ובגריה טוטה

יהיה תכשיט שלם וכושהחתן נושא אשה לוקח אפר מקלה ונותן בראשו במקום הנחת תפילין: הגה יש מקומות [ג] שנהגו (ט) לשבר כוס בשעת חופה או לשום מפה שמורה או שאר דברי חילול נראש החתן (כל ז' וכל אלה הדברים כדי לזכור) ש'לים שנאמר אם (ה) אשכחך ירושלים וגו' אם לא אעלה את ירושלים על (י) ראש י' הג' וכן גזרו (יא) שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם: הגה וי"א דוקא מי (ז) שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים כגלי שיר (יב) או ציית המשחה (טור) ואסור לשומעם מפני החורבן (יג) וי"א שיר בפה על היין אסורה שנאמר בשיר לא ישתו יין וכבר נהגו כל ישראל לומר (יד) דברי (ו) תשבחות או שיר של הודאות (טו) וזכרון חסדי הקב"ה על היין: הגה וכן לזכר מזוה כגון ציית חתן וכלה (טז) הכל שרי (תוספות וסמ"ג והגהות מיימוני): ד' וכן גזרו על עטרות חתנים שלא להניח כלל וישראל יניח החתן בראשו שום כליל שנא' הסר המצנפת והרם העטרה וכן גזרו על עטרות הכלה (יז) י"אם היא של כסף (יח) אבל של (ט) גדיל מותר לכלה ודוקא לחתן וכלה

שערי תשובה

גדיל רקמה י"ל שצריך לשיר ע"ש: [ג] שנהגו לשבר כוס כו'. וכבר נא"ר בשם מ"ט שזה הטעם שמצדקין קדירה בנתינת התנאים ועיין במשניות שהוא כדי להבהיל ולזכור שאין השמחה במלואה בזמן הזה ועיין באגן השוהם סי' נ"א דיש לשבר חתם החופה כוס זכוכית דוקא וכן נאפנת פננת למחרי"ט כתב שהוא רמז עיין שם. ומקור הדברים מברכות פירק א"ן עומדין בהלול דמר בריה דרבנא דמבר' זיגותא חיוורתא קמיהו ואע"י וכתבו התוספות מכלל נהגו לשבר כוס כו' ע"ש:

המירו אלף זכרון חסדי ה' וכ"ש שיש עון גדול צמה שלוקחין לז"ן זאת וע"ז אמרו צניק עשאוני כנור: (ח) גדיל. כתב הט"ז דמה

באר היטב

מזוה כמילה וחזונה וכ"ש נשאר סעודות ט"ז: (ה) אשכחך. ויש מקומות שאומר השמש הפסוק הוא והחתן אומר אחריו מלה במלה ט"ז: (ו) שרגיל. הצי"ח ושל"ה הסכימו לכתוב ראשונה דכל שאין שירות ומשכחות או לשמות חתן וכלה אף צפה אסור אפי' בשכחות וי"ט ונשים המזמרות צפה צעת מלאכתן יש למחות להם ואם אינן שומעין מוטב שיהיו שוגגין: (י) תשבחות. דהיינו שירים שמתקנו על הסעודה כגון בשבת אלף פיוטים אחרים (* אסור עמ"א וכבר ט"ז בסעודות נהגו לשורר קדיש דהיינו יתגדל וזהו ודאי חטא גדול דלא יעשו ונשים שחוק בפסוקים או בציצות קדושות אשרי אנוס לא יעשה

(* עיין בפיה"מ להרמב"ם אבות פ"א בחלקי הדיבור מש"ש בזה. המגיה:

משנה ברורה

רבינו לנעלם: (יד) דברי תשבחות. כתב צליקוני מהרי"ל שלא כדין הוא שמצדקין במשחה אורח כי עינינו וכו"ג למחות מריעות כי אז המורה חוגרת שק ואומרת עשאוני צניק כמין זמר [נסהדרין ק"א ע"ש] אך צבה"ל לרגלים מזוה לומר וע"כ מסיק המ"א דלא שרי בשבת לומר אלף אומן שירים שמתקנו על הסעודה אלף פיוטים אחרים אסור: (טו) וזכרון חסדי הקב"ה. ונאפלה סעודות נהגים לשורר קדיש דהיינו יתגדל וזהו ודאי חטא גדול דלא המירו אלף זכרון חסדי ד' וכ"ש צמה שלוקחין על הסעודה לז"ן אחד ועושה שחוק בפסוקים או בציצות קדושות וזהו עון פלילי [ט"ז]: (טז) הכל שרי. פי' צין צפה וצין כלי ועל היין רק שלא יהא צה ניבול פה ומ"מ (כו) אין לשמות ציורת: ד' (יז) אם היא של כסף. ה"ה של מרגליות ואצנים טובות י"ל כ"ש דאסור ואימתי נקראת כלה י"ל כל ו' ימי המשחה בצמולה [וכ"כ י"ש פ"ק דגיטין דף ז'] גס קליין שלפני החופה וא"כ אומן המניחין בראש כלה תכשיטין בראש שורין צינד"א וכדומה ל"ע [פמ"ג]: (יח) אבל של גדיל מותר לבלה. כדי שלא לנוולה. ועיין צ"י דמסתפק לדעת הרמב"ם אם היה עיקרה של גדיל וקצושים משניות של כסף וזהו אם שרי (כח) וכדיוס אין משגיחין מה העולם ומקליין מה וכתב הא"ר דסומכין על דעת הרמב"ן דקוצר דעיקרו של גדיל שרי אף שיש צ' כסף וזהו והעושין העומת מיוחדת

שער הציון

(יח) אחרונים ידוע מה שאמר יעקב לבניו למה תתראו וכפירש"י שם: (יט) א"ר: (כ) פמ"ג וע"ש שצמנאים ראו ליקח קדירה שצורה וע"ש שהאריך בענינים אלו: (כא) אחרונים: (כב) גמרא: (כג) ר"ל על היין. אמנם לפי מה שכתב במסכת גיטין צמנאים רמ"א שצמנאים בשם מ"י דדוקא במשחה בלא חילול הוא דאסור שכן דרך עכו"מ אלף במשחה של חילול מותר אפשר דאין למחות צם אפי' דרגילי בה: (כד) אחרונים: (כה) ואם מותרת כדי לישן המתוק ש"ד וגם הלא מדברי ש"ע משמע דאין אסור צפה אלף על היין להקין אין לדקדק כ"כ אלא אם יש אנשים אחרים ציית יש לזהר משום קול בלשם שרוב ומהיו כבד ההורר השל"ה ושא"ר ספרי מוסר שלא לומר שרי עבדים נאמרים שזה מוליד למינות טעב רע וצלה"ה נמי איכא אסורא בשיר עבדים ודברי נבלות דקא מגרי צה"ר צנפיה ושומר נפשו ירחק מה וזהו לצי צימו על זה [מאמר מהרש"ן: (כו) סוטה מ"ח: (כז) מ"א: (כח) ועיין צ"ו שמחיר קמא מנהיגים שלא אסור חז"ל אלף אם נעשים תחלה לשם הכלה משא"כ מנהיגיו שלוקחין מכלי קודש צבה"ל: ומכסים צ' הכלה וא"ל האין מותר להשמש כגלי קודש י"ל דגם זה מזוה גדולה של הנכנס כלה וי"ע עכ"ל הט"ז ועיין סימן קק"ד סי' וצמ"צ שם פ"ק מ"ב שם משמע צ"ו שלא המנו צדיא אין להקל מה ולכן לא העמקתי מזה ו צמנים:

שם מטעם דכן משמע בגמ' שם מדקאמר ולישלח ליה מהכא בשיר לא ישתו וכן הוא לשון המשנה בסוטה דף מ"ח משבטלה סנהדרין בטל שיר בבית המשתאות. אך הוסיפו דראוי להחמיר בכיוצא דהתוא בירושלמי דהוה קאים ודמיך בזמרא שמתענג ביותר, והוה כוונת הטור או"ח סי' תקס"ג שכתב ופרש"י כגון לשורר בבית המשתה והתוס' מפרשים דאפילו בלא משתה נמי ודוקא למי שרגיל בכך. ונראה פשוט שלא פליגי דכן משמע לשון התוס' דראוי להחמיר בכיוצא כוונתם בכה"ג, דלמי שרגיל בכך שמתענג ביותר דמי לבית המשתאות לכל אדם אף שאינם רגילין דג"כ הוא תענוג ביותר. וכן איתא ברמ"א סעי' ג' שכתב ויש אומרים דוקא מי שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית המשתה ופי' במג"א סק"ח דבבית המשתה אסור אפילו למי שאינו רגיל בהם, והוא משום דטעם אחד להם וחיונין שמפרש שלא פליגי רש"י ותוס'.

אבל שיטת הרמב"ם בפי' מתעניות הי"ד שמחלק דבכלי שיר אסור בכל מקום אפילו שלא בבית המשתאות וא"כ הוא גם לכל אדם אפילו לאינו רגיל ובשירה בפה אסור רק על חייך וכן הביא שם הטור בשם הרמב"ם בחבורו וכן פסק המחבר בש"ע וה' תמוה מנא להו חלוק בין כלי שיר לזמרא בפומא שלכאורה הוא דלא כגמ' דגיטין.

והנכון לע"ד דהרמב"ם מפרש דמה שמקרא דאל תשמח אל גיל כעמים ידעינן דהוא אסור אף בפומא. אינו משום דאל גיל הוא משמע גם פומא כמו בכלי שיר יותר מקרא דבשיר לא ישתו, משום דשיר הוא משמע יותר בכלי מבפומא. אלא דגם בשיר משמע גם בפומא כמו בכלי, ואולי סתם שיר הוא יותר משמע פומא. וקצת ראייה ממה ששירת הלויים על הקרבן הוא העיקר בפה כדמסיק בסוכה דף נ"א ובערכין דף י"א וכן פסק הרמב"ם בפי"ג מכלי המקדש ה"ג, אף שנקרא שירה שבהרבה קראי שבערכין שם שילפינן מצות שירה נאמר לשון שירה או לשון שמחה. אבל מפרש שמחד קרא היינו אוסרין רק זמרא דמנא דכן היינו מוקמינן הקרא משום שהיא שמחה ותענוג ביותר, שהיה מסתבר שרק כזה אסור חכמים ולא בזמרא דפומא. משום שיש לפרש לקולא באיסור דרבנן, אבל מכיון שנכתב עוד קרא דרשינן מקרא השני שאסור גם זמרא דפומא.

והנה בקרא דאל תשמח ישראל אל גיל לא נאמר שהוא בבית משתה ומפרש הרמב"ם שהוא בכל מקום כסתם הקרא וקרא דבשיר לא ישתו יין הרי נאמר שהוא דוקא בבית המשתה. ונמצא שעל האיסור דכל

מת ביו"ט אינו יכול לקרוע בחות"מ, ולבסוף דבריו איתא אבל מת ונקבר ביו"ט, אי"כ ברור דגם בתחלת דבריו אף שכתב רק מת היתה כוונתו שגם נקבר ביו"ט, וא"כ גם במ"ב יש לפרש כן וליכא מחלוקת בזה, ולכונ"ע בנקבר בחות"מ צריך לקרוע. ירדו.

משה פיינשטיין

סימן קפה

אם האבל בעצמו מותר להספיד מתו בחול המועד

נשאלתי אם האבל עצמו מותר להספיד מתו בחות"מ. והשבתי שלע"ד נוטה להתיר משום שהוא מחוייב בבכי שלשה ימים ועצם הבכי מצינו שאף לאחרים התירו דנשים במועד מענות שהוא באופן שכולן עונות, ולכן באבל עצמו המחוייב בכבודו אף לעורר אחרים שיבכו מסתבר שיכול אף להספיד. ועדיין צ"ע לדינא. אבל אמרו לי שיש באיות ספרים שאונן מותר להספיד מטעם שאינו מחוייב בשמחה דהא אונן פטור מכל המצות, וזה טעות לע"ד דאיסור הספד אינו משום חיוב שמחה דהא בר"ח והנוכה ליכא חיוב שמחה ומ"מ אין מספידין וא" כלא גרע חות"מ מינייהו שיש בו איסור להספיד אף שלא מצד מצות שמחה ובאיסורים הוא גם האונן אסור. אך אולי יש להתיר כדנוטה הדעת שכתבתי.

משה פיינשטיין

סימן קפו

בענין איסור זמרא בזה"ז

ד' תמוז תשי"ח.
מע"כ ידידי הנכבד מר מלך פרעס שליט"א.
בדבר איסור שמיעת קול זמר משחרב ביהמ"ק, הנה בגיטין דף ו' משמע דאין חלוק בין זמרא דמנא לזמרא דפומא, אבל האיסור פרש"י שהוא לשורר בבית המשתאות, וכן כחבו התוס'

בכל מקום. וא"כ יש מקום לומר שגם רש"י יסביר כן אך משום שבפי' הגמ' אינו נוגע זה לא הוכיח מה שבמנא אסור בכל מקום. ואין סונית הטור שהרמב"ם חולק על רש"י אלא שמרש"י אין לידע זה דאפשר שמפרש דתרויהו קראי איירו בבית משתה ואף שלא הוזכר בקרא דאל תשמת אל גיל שתית יין מפרש כן משום שנכתב אל גיל כעמים שדרכם לשמת בשירה בשתיית יין, אבל ודאי אפשר שלא פליג וגם רש"י אסור בזמרא דמנא בכל מקום דלא כד"ח שכתב שלרש"י אף בכלי שיר לא אסור אלא בבית המשתה. אבל מרמ"א שנקט הוי"א דוקא מי שרגיל בהם או בבית משתה על דין דכלי שיר משמע שסובר דלרש"י ותוס' ליכא כל האיסור אלא בבית משתה או למי שרגיל בהם כדסובר הד"ח.

היוצא מזה דבפומא אין לאסור שלא בבית משתה ולמי שאינו רגיל משום רכמעט כל הראשונים מתירין רק הרמב"ם בתשובתו נגד עצמו כהלכותיו. ולא קשה מזמרא דגרדאי שאסור שהקשה מזה בה"ח. דהוא משום דכיון שלעולם מומרין בעת מלאכתן לשחק הוא כרגיל בכך בשעת סיבה וקיימה שאסור דמי' באיזה זמן הוא הרגילות. אבל ודאי מהראוי לבעל נפש להחמיר כהרמב"ם בתשובתו והב"ח פסק כותיה אף שראיתו אינה כלום מ"מ ראוי להחמיר. ובזמרא דמנא אסור בכל מקום שכן סובר הרמב"ם והמחבר. ולמה שבארתי אפשר שגם רש"י ותוס' לא פליגי לכן אף שהרמ"א והד"ח סברי שפליגי ומתירין שלא בבית משתה ואינו רגיל יש להחמיר אף שהוא איסור דרבנן. ואם הוא לדבר מצוה משמע מתוס' ומרמ"א שמותר אף שאינו לעשות חתן וכלה דהא נקטו כגון בבית חתן וכלה הכל שרי משמע דחתן וכלה שנקטו הוא רק לציוור וה"ה לכל דבר מצוה. אבל הכענקעטס שעושין לצורך צדקה מסופקני אם הוא בכלל היתר דבר מצוה מאחר שהסעודה והשמחה אינה מצוה בעצם רק שהוא לאסוף עי"ז הרבה אנשים שיתנדבו אבל אפשר יש להחשיב שהוא לדבר מצוה כיון שהוא לבבדו מקיימי מצות צדקה טוב להחמיר אם אפשר ואין למחות באלו. ועיי' הרד"א אם נשמע זמרא דפומא מותר ואם בכלי זמר אסור. ובימי ספירה יש לאסור בזמרא דמנא אף להמתירין. ידדיו.

מקום נאמר רק חד קרא שלכן יש לאקמי דהוא דוקא בזמרא דמנא כמפורש בגמ' שמחר קרא היינו אוסרין רק זמרא דמנא ובבית המשתה שנאמר עוד קרא רבשיר לא ישתו יין אסור אף זמרא דפומא. והוי הפירוש בגמ' שהקשה על מר עוקבא דלישלח להו מקרא דבשיר לא ישתו שקרא זה נאמר במתני' דסוטה בטעם האיסור בבית משתאות ותירץ דבלא קרא דאל תשמת אל גיל שהיה קרא דבשיר לא ישתו רק חד קרא הוי"א דרך זמרא דמנא אסור לכן הוזכר הקרא דאל תשמת אל גיל שלא הוזכר במתני' שמוזע ידענין דזמרא דמנא אסור גם בכל מקום א"כ למה נאמר בשיר לא ישתו יין דהא גם בלא שתיה אסור אלא שהוא לאסור בבית משתה אף זמרא דפומא. ומסתבר שכל השאלה היתה בזמרא דפומא. דהא כיון ידיעו שזמרא אסור הרי ידיעו המשנה דסוטה א"כ הרי מפורש שם גם הקרא ולמה שאלו ממר עוקבא מנלן. ודוחק לומר שהיו השואלים אנשים פשוטים שלא ידיעו המשנה ומה שידעו איסור זמרא הוא ממה שראו מנהג העולם. אלא דודאי ידיעו זה מהמשנה וממילא ידיעו גם הקרא דבשיר לא ישתו אבל שאלו מנלן דאסור גם בפומא ועי"ז השיב הקרא דאל תשמת אל גיל שמוזע ידענין לאסור גם בכל מקום א"כ קרא דבשיר לא ישתו בעי"ז הוא לאסור בבית משתה גם בפומא. ובעצם תו"ל לגמ' להקשות גם על השואלים הא מתני' היא מקרא דבשיר לא ישתו אבל הקשה על מר עוקבא משום דעליו ניהא לגמ' יותר להקשות דודאי ידע המשנה אבל בעצם היא קושיא גם על השואלים דמסתמא היו ג"כ ת"ח וידעו המשנה.

ונמצא שגם להרמב"ם פירוש השאלה למר עוקבא והתשובה היתה בזמרא שאסור בבית המשתאות בפי' רש"י שכן מוכרח כדכתבו התוס' מדקאמר ולישלח להו מבשיר לא ישתו. אבל ממילא ידיענין מתשובת מר עוקבא שאיכא איסור גם בכל מקום בזמרא דמנא כדבארתי. ועיי' בדברי תמורות ברי"ף אין עומדין שמשמע שמפרש דהרמב"ם סובר דהשאלה למר עוקבא והתשובה היתה באיסור דשלא בבית המשתה. אבל לא נכון כלל דהא מוכרח לפרש כרש"י כדהוכיחו התוס', וגם הא א"א כלל לפרש כן דא"כ מנא ליה לרמב"ם לחלק בזמרא דפומא בין בית משתה לכלל מקום הוי"ל לאסור גם בכל מקום אף בפומא. איברא שכן הביא הטור משמו בתשובה. אבל הא בהלכות אינו סובר כן ובדפסק המחבר. ולכן מוכרחין לומר שדוקא מחמת שמפרש כרש"י שאיירי הגמ' לענין איסור זמרא בבית משתה למר הרמב"ם חלוקה שבבית משתה אסור אפילו בפומא ובזמרא דמנא אסור גם

אסור גם בריקודין ומחולות (עיין משנ"ב סי' תקנ"א ס"ק ט"ז). א"כ אסור אפי' אם השירה והזמירה היא ממה שהקליטו משירה וזמירה דפה, וה"ה גם בימי ספה"ע, וכך נוהגין.

ג) ומה שמוסיף כבו' לשואל, דאם נאמר שדין טייפר קורד כומר בכלל, האם הוא ממש כדין זמר בכלל שר כמו כיבוד והדומה או דרגה בין זה לשיר בפה, ונפק"מ להנהגים איסור בכלל זמר בירושלים בחתונות כידוע, דאם הוא ממש ככלל זמר אזי אסור, ואם הוא פחות מזה אזי יהיה מותר, ע"כ.

הנה כבר חותי דעתי לשיל שזה תלוי מאין מקור השירים והניגונים שהוקלטו בטייפ, אם משירה וזמירה בפה מותר, ואם זה נובע ממה שהקליטו מכללי שיר אזי דינו כהשמעה מכללי-זמר.

אמנם ראיתי בספר שלמת חיים ח"ד סי' כ"א אות ג' שמחבר הספר שאל את הגר"ח זאננפלד וז"ל אם מנהג ירושלים חל גם על כלי הגראמיפון, והשיב בקצרה ובוה"ל: 'עדאי גם זה בכלל', אבל השאלה שם נחלקה לשנים הן על שירה בפה שקלטה והן על מה שקלטה ניגונים של כלי שירה כדע"ש, ולא ברור איפוא אם מה שענה דגם זה בכלל המכוון על כל גוונא, או דילמא רק כשמשמעה ניגונים שקלטה מכללי שיר, וגם אם נאמר שגם הכלי-גראמפון בכלל יש עדיין לומר שחולות התקנה לא חלה גם על הטייפ, מכיון שזה לא היה עדיין בזמנם של הגאונים מקאליש ומבריסק וז"ל שתוקנה או (כפי שזכר בספר שלמת חיים ח"א סי' ע"ז), ואין להוסיף על תגויר, ובדומה לזה ראיתי שכותב לומר בספר שו"ת חלקת יעקב ח"א סי' ס"ב על כלי הרדיו סנוע לאיסור זמירה בכלל שלא במקום מצוה עיי"ש, ושם היתה הגזירה בזמן חז"ל, ומכש"כ שיש להתיר השמעת ההקלטות מנגינות בע"פ (ואפילו בפטיפון) בחתונות, שאין כל הוכחה ואסמכתא ברורה שגם על זה התקינו בירושלים גאוני הדור שבדור הקודם (והטייפ עוד לא היה), ואשר בכלל רובא דעלמא נוהגים בזה היתר.

ד) ואל שאלתו השלישית אני בא, והיא זאת:

בתור טכנאי ראשי במכון הלב בבית"ח שערי צדק הביאו לפני כבו' מתנדבת מחו"ל, שנודע לו שהיא לא יהודיה, ונתעוררה על כן ואצלו השאלה אם מותר לקבלה, כי הרי אסור לקבל נדבות מעכו"ם כדאיתא בב"ב ד' י', ומטעם סיבוש קצירה תשברנה, וכ"פ הרמב"ם פ"ח ממתנות עניים הל' ח' וט', ושואל מהוצא מזה מה זה נקרא לכתחילה ודיעבד בנידוננו, וכן מה הגדר של דבר מסוים, שזכר בגמ' בערכין ד' ו' וברמב"ם שם, ונו"ג בזה בחכמה, ומסיים וכותב, שהגם שענין קבלת אנשים במכון הלב אינו תלוי כ"כ בהסכמתו כי אם רק בהסכמת מנהל המכון ד"ר ציון. אבל שאלתו היא אם להתנגד לקבלת המתנדבת, או לא.

ג"ע בכ"מ והתייבב כמו נד לבלתי סור ימין או שמאל מד"ק וכו' ותורת משה מורשה לנו מבלי לנטות ממנה להקל או להחמיר יע"ש (ויעוין בספרי שו"ת צ"א ח"ט סי' מ"א מה שהבאתי אמרים גדולים אודות שלא לנטות מפסקי הרמ"א ז"ל עיי"ש). וא"כ משום זה לכד יש כבר מקום נרחב להקל לימוד הזמר בכלי-שיר. שנית, שאלת כבו' הא הרי היא על לימוד מקצוע זה כדי לדעת אותו, ואם כן מותר דבר זה בכלל אליבא דכו"ע, כי המחבר בשו"ע בסי' תק"ס שם מדגיש לכתוב שהאיסור הוא כשמנגן בכלי שיר וכו' כדי לשמח בהם. אבל לא איפוא כשמנגן כדי ללמוד המקצוע, דטרירי אזי בעבדיתיה, היינו לדעת המקצוע ולא נקרא על כן בגוונא דא שהוא כדי לשמח או לשמח בהם, ובכה"ג התירו האחרונים לאבל אומן לנגן בכלי שיר, ובספר שו"ת מהרי"ל דיסקין בקו"א אות קצ"ו קובע מסמרים בהיתר ומוסיף וכותב בזה"ל: וכ"נ מהא דקיי"ל סי' רצ"ז דהמרביע גופיה שרי משום הרהור דטרירי בעבדיתיה, וה"ה הוא אינו שמח בעמלו כלל ונושא נפשו אל שכרו עכ"ל, וכך מצינו בפרמ"ג באו"ה סי' תקנ"א בא"א סק"א שמתיר לישראל שפרנסתו בכלי זמר לומר משנכנס אב אצל עכו"ם בבית המשתה, והובא זה גם בביאו"ה בשו"ע שם ורק מוסיף דמהדו"ח משמע שההיתר הוא מ"ז בתמוז עד ר"ח ע"ש, והכל מבוסס על הטעם מפני שבכה"ג לא נקרא ששמח כי בעבדיתיה טריר, ואם כן איפוא גם בגידון שאלתו עצם הלימוד מותר אליבא דכו"ע ואם הוא לא לשם לשמח עיי"כ כי אם כדי לדעת המקצוע כדי שתוכל בזמן מן הזמנים להתפרנס מזה, או לשמח בשמחות של מצוה, ולאחר מיכן תוכל להשתמש בידע זה בשמחות של מצוה (או אצל נכריות לשם פרנסה), וכפי פסקו הנוסף של הרמ"א בשו"ע שם שפוסק דלצורך מצוה כגון בבית חתן וכלה הכל שרי.

שאלתו השניה היא אודות טייפרקורדר ופטיפון

אם השירה והזמירה ששומעים מהם דינם

כזמר-בכלי, ואסור לשומעם, לשיטות האוסרים.

הנה לדעתי יש חילוק בזה, והוא אם השירה והזמירה ששומעים מהם המה שירה וזמירה דפומא, זאת אוימרת, מה שאנשים השמיעו אל תוכם משירת וזמירת פיהם, אזי דינם כשירה וזמירה דפומא דמותר, ואם השירה והזמירה היא מכללי-שירה שניגנו והקליטו אל תוכם אזי דינם אז כזמר-בכלי, ובדומה לזה מצאתי בספר שו"ת אגרות משה תאו"ח סי' קס"ו שהעלה מיו"ב על כלי הרדיו, דאם נשמע שירה דפומא מותר עיי"ש.

ושם באגרות משה נוגע גם אודות דינו בימי ספירת העומר (שכבו' מוסיף לשואל גם ע"ז) והעלה דבימי ספירה יש לאסור בזמרא דמנא אף להמתירין ע"ש, וה"ה איפוא ועוד במכש"כ גם בימי המצרים (שגם ע"ז שואל כבו'), ולדעתי מכיון שבבית המצרים

חלש שחזרו לקרקע דפטור מן העצילה ג"כ משוקק ועיין ציד אפרים יו"ד שם וצ"ע ערוך השולחן שם סל"ט וצ"ח ס"ק כ', והא דידן פשיטא דעפ"י הלכה לא נקרא מחזור לענין זה לפטור מעצילה ואין להאריך בפשוט.

ד' ואשר שאלת מחתי שאורח לך דרך הלמוד הנכון בגפ"ח בצקיאיות וצעיין וגם בצמפרסיו וש"ע שו"ב עוב להבנה ולזכרון כי יש כמה דרכים ואיך יכול לקבוע לך דרך, היוחק שכתן גדול. **הנה** ענין זה סובל אריכות גדול אבל אני לא אבא רק על עיקר שאלתך. ראשית דבר לדעת כי התורה היא נחלת כל ישראל, ואינו חולק כלל אם הוא בעל כשרון ובעל זכרון גדיל או לא, והדבר המבואר בסנהדרין ל"א ע"כ כל המונע הלכה מפי תלמיד כאלו גזלו מנחלת אבותיו שנאמר תורה זונו משה מורשה קבלת יעקב ירושה וצאה היא מששת ימי בראשית, וכתב שם רבינו מהרש"א וחובן דבריו דהיינו שמונע הלכה מפי התלמיד בטענה שאינו בעל כשרון או בגון לכך, ואינו מעריח עצמו לשנות עמו ד' מחלת פעמים כר פרידא והוא בעירובין י"ד ע"כ ופתחו' שם ומגילה כ"ז ע"כ, והטעם דירושא היא להם מששת ימי בראשית דייק לומר מששת ימי בראשית לא ונמ"ח כי מתחלת הבריאה נבראו בתכונה כזאת שראוי לתורה וכמבואר בעוד מקומות אכמ"ל.

שנית לדעת כי למוד תורה נחלקת ל' חלקים, ידיעת התורה ועיון התורה. ידיעת התורה ע"י המבואר שבת ס"ג ע"א דליגמר אונשי כול"י ש"ס וכדר ליסבר, ואח"כ בלחיות לדיקים בשער התורה כי בלפתת ממי בעלי התורה היו עוסקים בעסק גדול חמון רב וכו' ויש צדדים במקום אחד ללמוד כל התלמוד, והיו תחריט תמיד ולא פסקה תורה מפיהם והיו עוסקים כמעט בראשונים כדאמר ל"גמר איגש אש"ג דלא ידע מה קאמר, וע"ש עוד דברים מתוקים ונחוצים בזה, ובסנהדרין מ"צ ע"א דמי אהב מו"א מלחמח של תורה דמי שיש צידו חבילות חבילות של משנה, וע"כ פסקין סוף הוריות סיני ועוקר הרים סיני עדיף כי הכל לריבים למרי דחשיא, ועיין לאדונינו המהר"ל ז"ע צניחות עולם צנחב התורה, ובש"ע דרב בעל התניא בכל חית האריך הרבה ציסודות ידיעת התורה איזה למוד להקדים ואיזה לאחר וכל יסודותיו דבררי קודש הש"ס ובראשונים, ובאמת צו"כ רוב החית אינם יכולים לקיים בשלמות מאמר זה דליגמר כל הש"ס אשפ"י דלא ידע, דא"כ נערף להם השטה ולא יגיעו לעולם לעיון התורה ולאסוקי משעתא אליבא דהילכתא אשר היא המדרגה הכי גדולה בתורה כמבואר סוטה ז' ע"כ ועיין עירובין ג"ג ע"א ובמש"כ בענין בהקדמת ספרי ש"ח שבת כליו חלק אר"ח.

והקופסאות שמו"ר עליהם שהם לזרך ע"י שלכם נעשה לפסוקות מזכיר כידוע שם, ואין להאריך בזה וכיו"צ לענין נוי סוכה.

ז' ואשר שאלת צענין שמיטת שיר הפאטאפאן אם זה נאסר מטעם כלי שיר עפ"י המבואר ביוטב מ"ח ע"א וצו"ע אר"ח ס"י תק"ס ס"ג, ותש"י מהרש"ג שכתבת, לא ראיתי. הכה ספק שלך כמדומני בפאטאפאן שקולט שירי פה ואינו כלי שיר לחדש זמר ע"י הכשתמשות בכלי זה, ואינו אלא מכפיל שירי פה שמתחילים שלא על היין, זה כנראה ספק שלך. איצטא מדכתב הרמב"ם פ"ה מתענית ה"ד וכן גזרו שלא לגנו בכלי שיר, וכל מיני זמר, וכל משמיעי קול של שיר אסור לשמוע בזה ואסור לשומען מפני המורבן, ואפילו שירה כפה על היין וכו'. הכה מסיפא דסיפא מוכח דרך שירה כפה ולא מכלל האיסור אם אינו על היין, א"כ מה זה שכתב עוד צרישא וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר, אלא דהרמב"ם סגר עליו את השער ואסור כל משמיע קול שיר שבעולם אפילו אינו כלי שיר מיוחד לכך, ואשפ"י דכלי כנ"ל לא הי' צימיהם אבל נכנס לפי דעתו בגדר "כל משמיע קול של שיר".

ודע דהרמב"ם בחיבורו לא הביא הכה דמבואר בסוטה שם א"ר הונא זמרא דבקר דוגנדי שרי דגרדאי (ואידך גירסא דגילדאי) אסור ומה הוכיח ב"ח אר"ח סימן תק"ס דאפילו שירה כפה אסור שלא במקום מזהב, ויראה לע"ד דהרמב"ם בחיבורו היה מפרש כפי הערוך ערך צקר אחרי שהביא שם ה"ל כתב ח"ל פי גנדי מושבי הספירות, צקרי מושבי המשואות עם הצקר והם מחמין בשביל שתהא עזר למושכן, ועיין בזהו ר' הונא ולא הוה בזהו גדופין והתיר, דגלדאי שכן עבדין הי' בזה גידופין ואסר ע"כ, א"כ מבואר דוקא משום שיהי בזה גידופין אסר הא בלא גידופין שרי, ומשום הכי השמיט הרמב"ם מיתרא זו דפשיטא דגידופין אסור. **ג' ואשר** שאלת צענין דוד שמצטלים צו מים ע"י חלקטרי האיד להתבג בזה צענין עבילה כלים כי חלק האלקטרי שבו יכול להתקלקל על ידי המים בשעת עבילה.

כבר נשאלתי ע"י וכיו"צ הרבה פעמים, ופשוט דאם הוא קדרה שמצטלים צו או שאר כלי סעודה עפ"י המבואר יו"ד סימן ק"כ אין שום היתר לפטרו מעצילה מחשש קלקול חלק האלקטרי, ושכחתי היום מתצות ברזל שזולים בהם בתוכם ע"י רשת חוטי האלקטרי שכתבו שזדאי יתקלקל ע"י המים לא ראיתי שום ענה להשתמש צו רק אם יקבצו החושים אחרי העצילה או יתקנו אותם שוב, ולא ישיאך לכך להחיר עפ"י מי שראה לומר דכיון דמחזירים ע"י החוט לכותל נקרא כלי המחזור נקרקע שפטור מן העצילה, ולעני"ד זה הכל ורעות ריח דהא גופא דכלי

ע"ע ח"ו ס"ה ס"ח.
ח"ח ס"ה קכ"ז-ב